

P r o g r a m
usuwania odpadów zawierających azbest
z terenu Powiatu Nowosądeckiego

1. Co to jest azbest ? (z gr. asbestos „niezniszczalny”)

Azbest to handlowa i technologiczna nazwa grupy minerałów włóknistych stosowanych do wyrobów wielorakiej użyteczności. Jest odporny na ogień, działanie kwasów i innych substancji żrących, ma właściwości izolacyjne co zdecydowało o jego wielostronnym zastosowaniu - głównie w budownictwie.

Minerały włókniste zaliczane do azbestu są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia, sodu. Żaden z wymienionych składników ani też ich minerały włókniste (azbestowe) nie są szkodliwe dla środowiska geologicznego.

W Polsce nie ma naturalnych złóż azbestu nadających się do górniczej eksploatacji. Wyroby azbestowe były produkowane w Polsce z surowców importowanych z byłego ZSRR a także Kanady, Włoch, Chin, Afryki, Wielkiej Brytanii i Australii . Zarejestrowano ponad 5 tysięcy wyrobów z udziałem tego surowca wg GUS do kraju przywieziono w latach 1955-79 ponad 2,5 mln ton azbestu.

Najbardziej popularnym produktem wśród wyrobów azbestowo-cementowych były płyty faliste i płaskie produkowane przez 8 zakładów.

Płyty te zawierają przeważnie 10-13 % azbestu w przeliczeniu na suchą masę. Głównym odbiorcą płyt azbestowo-cementowych było budownictwo wiejskie (mieszkalne i gospodarskie).

2. Zdrowotne aspekty kontaktów z azbestem

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Ryzyko wynikające dla zdrowia z wchłaniania pyłu drogą pokarmową jest znikome. Na występowanie i typ patologii wpływa rodzaj azbestu, wymiary tworzących je włókien i ich stężenie oraz czas trwania narażenia.

Azbest jest minerałem o udowodnionym działaniu kancerogennym, a mechanizm jego chorobotwórczego działania polega na odkładaniu się w układzie oddechowym wdychanych włókien azbestu.

Szkodliwe działanie azbestu polega na długotrwałym drażnieniu tkanki płucnej, ma więc charakter fizyczny a nie chemiczny.

W narażeniu na pył azbestu wyróżnia się ekspozycję zawodową, parazawodową i środowiskową. Różnią się one w sposób istotny wielkością stężeń włókien, ich rozmiarami, długością trwania narażenia, a co za tym idzie skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia określonych chorób.

Narażenie zawodowe na pył azbestu może być przyczyną następujących chorób: pylicy azbestowej (azbestozy), łagodnych zmian opłucnowych, raka płuca i mięsyzbłoniaków.

W ekspozycji paraw zawodowej i środowiskowej na pył azbestu praktycznie głównym skutkiem, który należy brać pod uwagę jest międzybłoniak opłucnej.

W zależności od poziomu ekspozycji może być również obserwowany wzrost ryzyka raka płuc, chociaż brak jest jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy azbest rozpoczyna, czy ułatwia proces rozwoju raka płuca.

Należy zwrócić uwagę na długie okresy między pierwszym narażeniem a pojawieniem się patologii co oznacza, że aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków pracy, życia, jakie istniały 20-30 lat temu.

3. Regulacje prawne dotyczące wyrobów zawierających azbest.

Rozpoznanie skutków oddziaływania azbestu na organizm ludzki spowodowało w Stanach Zjednoczonych i w krajach europejskich wydanie aktów prawnych ograniczających, a następnie zakazujących stosowania azbestu w szeregu produktach oraz przepisów dotyczących ochrony pracowników mających styczność z azbestem.

W Polsce 19 czerwca 1997r. Sejm uchwalił ustawę o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest oraz rezolucję w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki. Wymieniona ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania nowych wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostaje natomiast problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób nie zagrażający zdrowiu ludzi i nie powodujący zanieczyszczenia środowiska.

Regulacje prawne dotyczące procesu usuwania wyrobów zawierających azbest, począwszy od spełnienia obowiązku przeglądu technicznego tych wyrobów do zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku są zamieszczone w 16 aktach prawnych - 4 ustawach oraz 12 rozporządzeniach Ministrów.

Rozproszenie przepisów w wielu aktach prawnych powoduje, że znane są one na ogół fragmentarycznie nie tylko przez firmy oferujące usługi związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, lecz również przez pracowników samorządu gminnego. Natomiast znajomość przepisów wśród użytkowników wyrobów zawierających azbest jest zupełnie nikła. Stąd przypadki rozbijania płyt azbestowych, wysypywania odpadów azbestowych na drogi i okoliczne wysypiska.

Istnieje zatem potrzeba przeprowadzenia szkolenia dla pracowników urzędów gmin oraz akcji informacyjnej dla ogółu społeczeństwa.

Z najważniejszych zagadnień dotyczących wymogów przy usuwaniu odpadów zawierających azbest podkreślić należy:

- wykonawcy prac polegających na usuwaniu lub naprawie wyrobów azbestowych winni posiadać stosowne zezwolenie (decyzja zatwierdzająca program gospodarki odpadami niebezpiecznymi) w myśl ustawy o odpadach. Decyzję taką wydaje Starosta - właściwy ze względu na miejsce wytwarzania odpadów - po zasięgnięciu opinii burmistrza, wójta.
- właściciele obiektów z zabudowanymi wyrobami zawierającymi azbest winni dokonać przeglądu technicznego tych wyrobów, sporządzić ocenę stanu i przesłać ją do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego (Rozp.Min.Gosp. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest),
- prace polegające na naprawie i usunięciu wyrobów zawierających azbest winny być zgłoszone Staroście na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem robót,
- wyroby zawierające azbest zakwalifikowane do wymiany na skutek nadmiernego zużycia powinny być usunięte na koszt właściciela obiektu,